

En historisk dag för det assyriska folket i Sverige – Nationalmuseum, 22 maj 2025

Den 22 maj 2025 blev en oförglömlig dag för det assyriska folket i Sverige. Assyriska kvinnoförbundet hyrde en buss som tog våra medlemmar från Hallunda centrum i Botkyrka till Nationalmuseum i Stockholm, där den assyriska temadagen ägde rum. Detta var en dag

som planerats i nära två år i samarbete mellan Assyriska Riksförbundet, Per Hägglund och flera andra, tillsammans med Nationalmuseum.

Anledningen? För första gången visades den assyriska frisen från Nimrud offentligt för museets besökare – ett verk daterat till omkring 3000 f.Kr.

När vi anlände till Nationalmuseum fylldes vi av glädje och stolthet. Överallt såg man besökare i traditionella assyriska folkdräkter, dansuppvisningar och doften av assyrisk mat i museets restaurang, där man kunde beställa rätter från Arim Hawshos bok *Table of Gods*, som t.ex. bulgorotto. En parad med modeller i assyriska dräkter, designade av Nahreen Odisho, förflyttade oss alla till det forna Assyrien. Kvällen förhöjdes ytterligare av livemusik, feststämning och närvaron av Hans Eminens Mor Youhanon Lahdo samt prästen Malek Acho. Även Assyria TV och SVT var på plats och bevakade evenemanget.

Museichefen Martin Olin höll en gripande föreläsning om frisen – dess historia, konstnärliga detaljer och hur den hamnat just här. För besökare från hela Sverige (och nyfikna turister som stannade till och frågade ”vad är det för fest?”) blev detta en minnesvärd upplevelse.

Efter decennier i ett magasin fick vi äntligen möta frisen igen – en historisk händelse. Denna torsdag kväll invaderade symboliskt de assyriska gudinnorna och kungarna Nationalmuseum, i firandet av en 3000 år gammal relief.

Assyriska kvinnoförbundet är otroligt tacksamt och stolt över att Sveriges Nationalmuseum har tillägnat ett rum åt det assyriska rikets historia – mitt i ett av Europas främsta museer. Assyriska reliefer finns runtom i världen – i Paris, London, New York – men nu även i Sverige, i vår vackra huvudstad Stockholm.

Mer än en utställning – ett motstånd

Det är viktigt att understryka: detta är inte bara en utställning. Det är en motståndshandling. Nimrud var en av de historiska platser som Islamiska staten systematiskt förstörde, inför världens ögon. Ett försök att radera minnen, identitet, kultur och berättelser.

Men att ställa ut frisen i dag, att låta dessa uråldriga stenar tala igen, är att säga: **vi glömmer inte. Vi vägrar låta tystnaden vinna.**

Martin Olins föreläsning om Nimrud-reliefen

Välkomna ännu en gång. Det ni har sett där uppe – den bevingade skyddsanden från Nimrud – är inte bara en vacker sten. Det är en röst från forntiden. En röst som talar till oss genom millennier. Och idag vill jag ta er lite djupare in i vad detta verk betyder – konstnärligt, kulturellt och historiskt.

Vad ser vi?

Reliefen föreställer en bevingad skyddsande – ett övernaturligt väsen som i den assyriska kosmologin hade en mycket specifik funktion: att skydda kungen, palatset, folket och ordningen i världen. Figuren har horn på sin krona, vilket signalerar gudomlig status eller en övernaturlig natur. Skägget, kronan, dräkten, hållningen – allt är strikt reglerat och stiliserat enligt dåtidens konstnormer. Inget är slumpmässigt.

I handen bär han en "väska" – egentligen en hink med heligt vatten. Och i andra handen håller han en pinjekotte. Denna kombination återkommer gång på gång i assyrisk konst och tros ha använts i ritualer för rening och välsignelse. Man

doppade kotten i vattnet och stänkte det på heliga träd eller på själva kungen – för att rena, välsigna och ge fruktbarhet och skydd.

Bakom honom ser vi ett heligt träd, ofta tolkat som en stiliserad dadelpalm, ibland kallad "livets träd". Trädet symboliserade kosmos – förbindelsen mellan himmel, jord och underjord. Det var inte bara dekor – det var en världsbild huggen i sten.

Assurnasirpal II och Palatset i Kalhu (Nimrud)

Assurnasirpal II, som regerade ca 883–859 f.Kr., var en av de första kungarna i det nya assyriska imperiet. Han grundade sin huvudstad Kalhu, idag kallad Nimrud. Det var där han lät bygga ett enormt palats – Nordvästra Palatset – rikt dekorerat med hundratals reliefer. Just därifrån kommer vår relief.

Detta palats var mer än en bostad. Det var ett propagandaverk. Ett tecken på makt, ordning, och kungens gudomliga mandat. Relieferna visade kungen i krig, på jakt, i

ceremoni – och skyddad av övernaturliga väsen. Det var en värld där kungen stod i centrum – som en länk mellan människorna och gudarna.

Reliefernas funktion

Vad hade dessa reliefer för funktion? Förutom att dekorera palatsets väggar så fungerade de som skydd. Skyddsandar och heliga träd placerades i portar, trappor och tronsalar. De avgränsade rum, renade utrymmen, välsignade närvaron av kungen. Man tror också att de fungerade som "magiska texter" – bilder som aktiverades genom ritualer.

Många av relieferna bar dessutom kilskrift – "standardinskriftionen" – där kungen Assurnasirpal

berättar om sina titlar, militära kampanjer, byggnadsprojekt och vilka trädslag han använde i palatset. Det är inte reliefernas motiv han beskriver – utan sin egen storhet. Stenen var ett medium för både konst och propaganda.

Reliefernas väg till Europa

Men hur hamnade dessa fantastiska reliefer i Europa – och till slut i Sverige?

Under 1800-talets mitt började europeiska arkeologer, diplomater och äventyrare gräva i Mesopotamien, särskilt vid Nimrud och Nineve. Bland de mest kända var Austen Henry Layard, som på 1840-talet grävde ut Nordvästra Palatset. Med tillstånd från Osmanska riket skickades reliefer till British Museum, Louvren, Tyskland – och, som vi nu vet, även till Sverige.

Vår relief kom som en gåva till änkedrottning Josefina 1866, samma år som Nationalmuseum invigdes. Varför just hon? Vi vet inte exakt. Kanske var det genom kontaktnät i det europeiska kungahuset, kanske genom filantropiska kontakter. Klart är att det fanns ett stort

intresse i Europa för det "bibelska" och "orientaliska" under denna tid – och att Josefina, som kulturmecenat, hade ett intresse för att främja konsten.

Varför har reliefen varit gömd så länge?

Detta är en fråga som många ställt. Svaret är delvis praktiskt, delvis historiskt.

När museer växer och förändras sker ofta omhängningar, prioriteringar och tematiska förändringar. Vår relief

hamnade i magasin – troligen för att den inte riktigt "passade in" i dåtidens utställningslogik. Den betraktades som ett orientaliskt objekt – inte som del av den västerländska konsthistorien. Under 1900-talet hamnade fokus ofta på europeisk konst, och assyriska reliefer sågs mer som arkeologiska artefakter än konstverk.

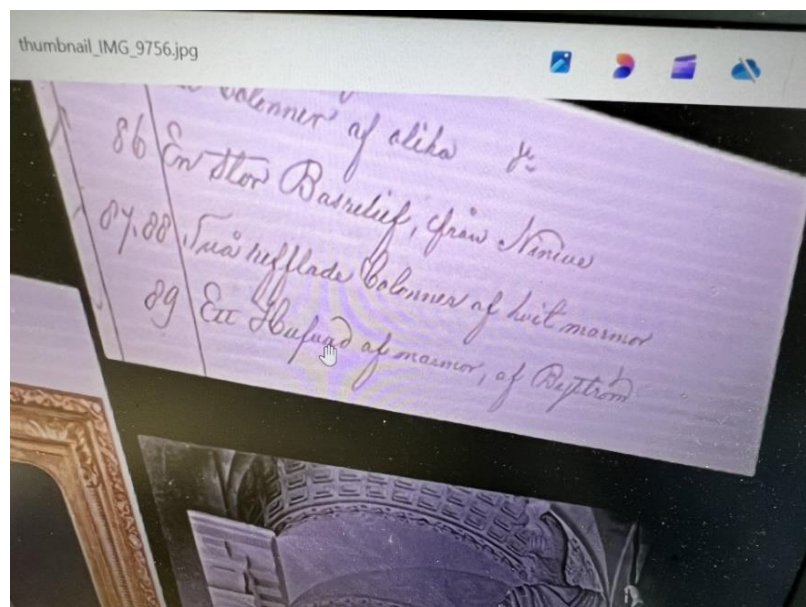
Men nu – med nya perspektiv, med en ökad medvetenhet om världens mångkulturella arv – har vi återfört reliefen till rampljuset. Det är inte bara en vacker sten – det är ett vittnesmål om en stor civilisation, ett folk, och en berättelse som aldrig får tystas.

Att vi visar denna relief här, idag, i Sveriges främsta konstmuseum – det är att säga: Vi minns. Vi erkänner. Vi står upp för kultur, historia, mångfald och motstånd.

Avslutande reflektion

Reliefen från Nimrud är ett konstverk, ett historiskt dokument, en rituell artefakt – och nu, ett samtida politiskt statement. Efter Islamiska statens förstörelse av kulturarvet i Irak är varje assyrisk artefakt som bevarats ett motstånd mot glömskan.

Tack för att ni lyssnade.

Zekiye Cansu avslutar med att den 22 maj 2025 var en historisk dag för alla assyrier i Sverige. Att, mitt i landets kulturella hjärta, få se vår historia få en plats – vår konst, våra kungar, våra symboler – var magiskt.

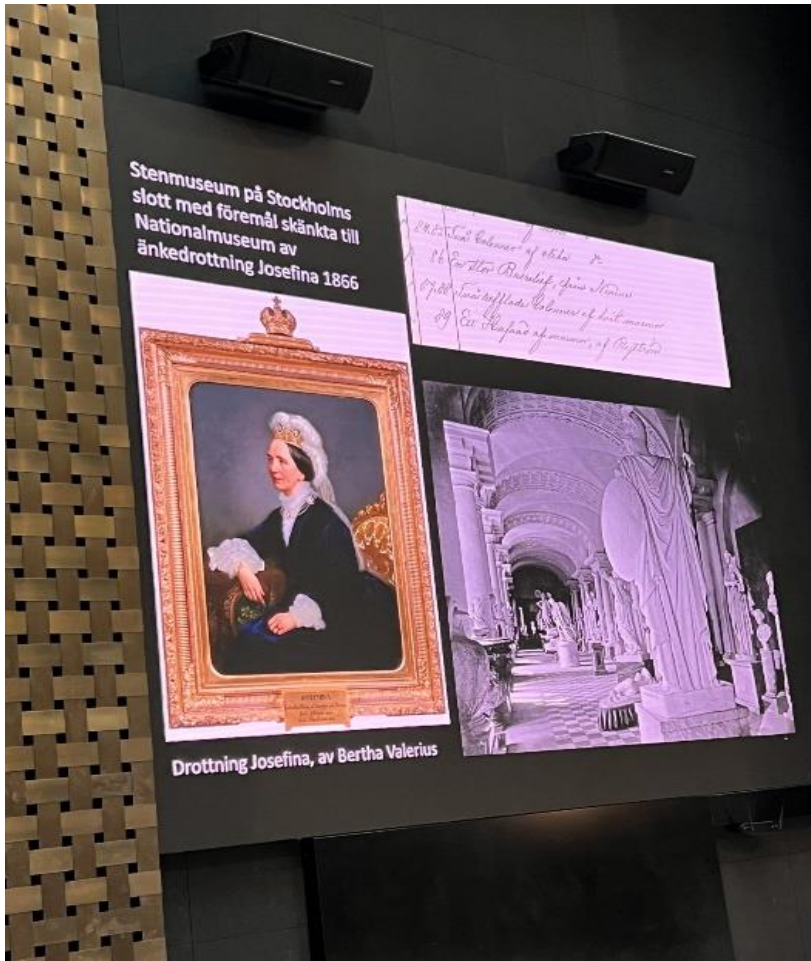
Det var en dag då våra rötter fick blomma och vår identitet firas offentligt.

Detta är inte bara en utställning – det är ett motstånd. Ett motstånd mot glömska, förstörelse och tystnad. Nimrud var en av de platser som systematiskt förstördes av Islamiska staten. Att nu låta dessa berättande stenar tala igen är att säga: Vi glömm inte. Vi står upp för vårt arv.

Vi vill rikta ett varmt tack till Assyrisk Riksförbundet, Per Hägglund, Maha Chamoun, Nationalmuseum och alla eldsjälur som gjort denna dag möjlig.

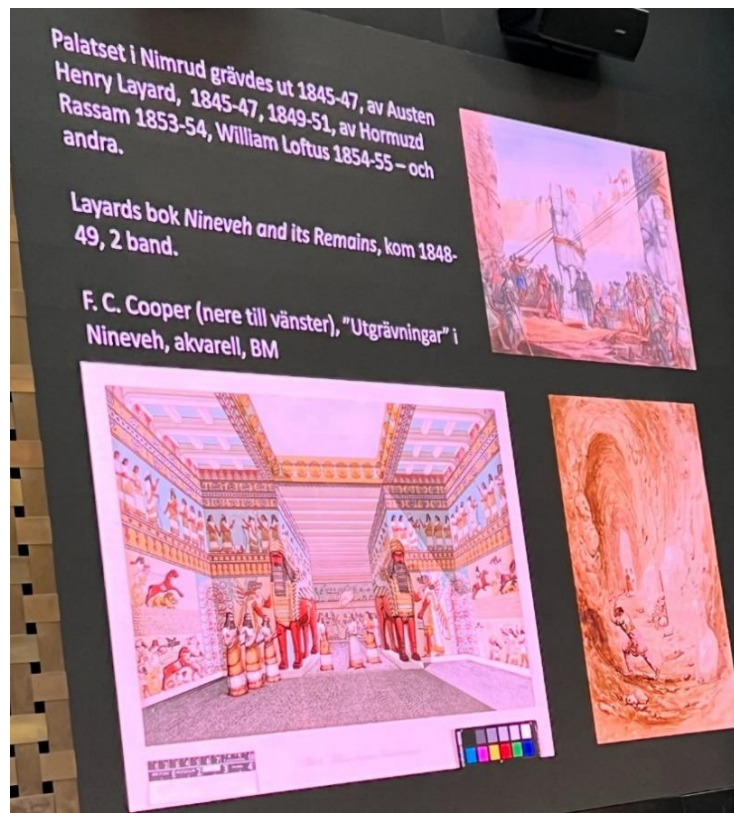
Assyriska kvinnoförbundet är djupt tacksamt. Detta var mer än en visning.

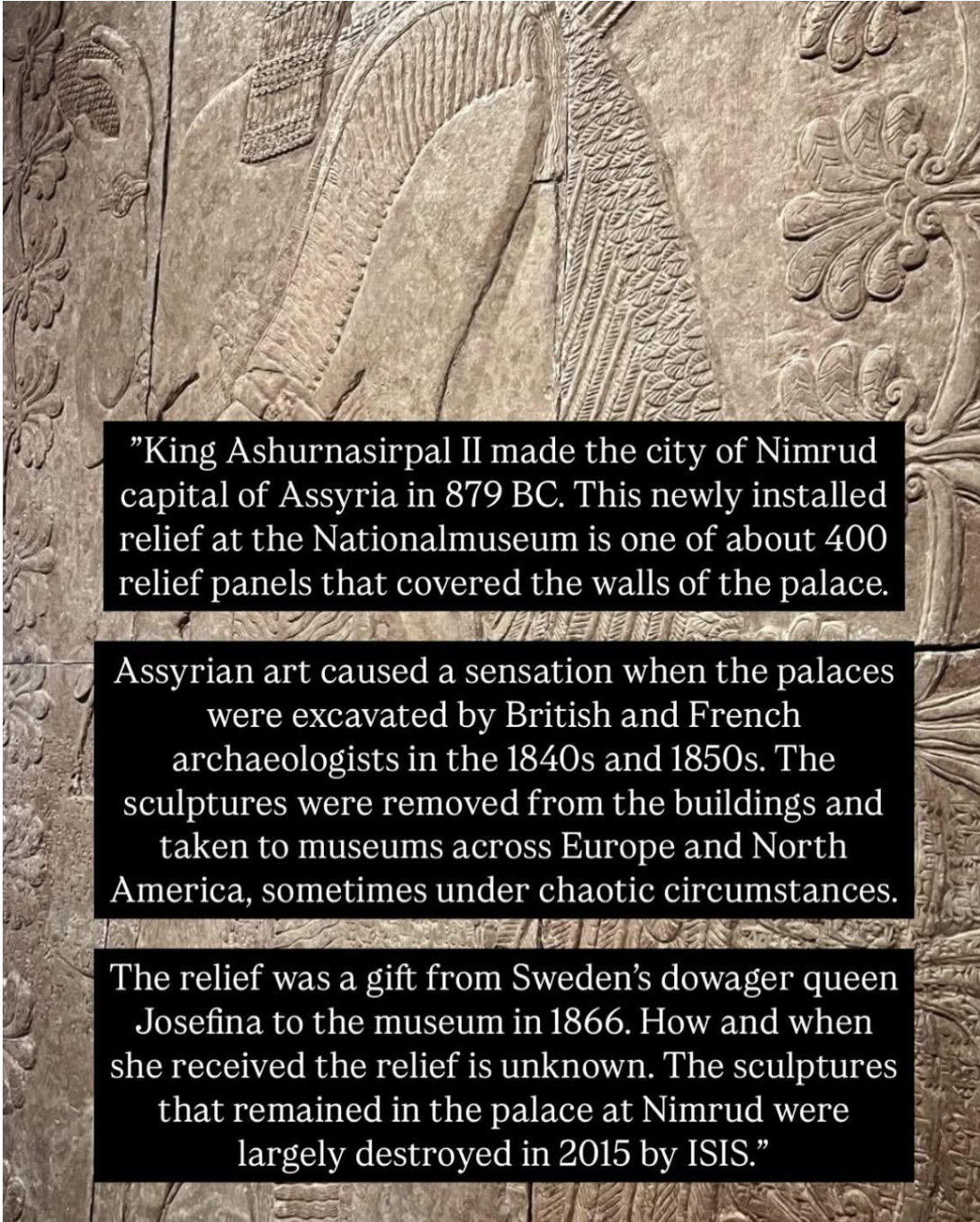
Det var en återkomst

Ett erkännande.

Ett löfte att vår historia inte ska glömmas.

Vår relief kom som en gåva till änkedrottning Josefina 1866.

”King Ashurnasirpal II made the city of Nimrud capital of Assyria in 879 BC. This newly installed relief at the Nationalmuseum is one of about 400 relief panels that covered the walls of the palace.

Assyrian art caused a sensation when the palaces were excavated by British and French archaeologists in the 1840s and 1850s. The sculptures were removed from the buildings and taken to museums across Europe and North America, sometimes under chaotic circumstances.

The relief was a gift from Sweden’s dowager queen Josefina to the museum in 1866. How and when she received the relief is unknown. The sculptures that remained in the palace at Nimrud were largely destroyed in 2015 by ISIS.”

Temakväll: Den assyriska frisen från Nimrud – ett världsarv i svensk vård

Förboka platsbiljett

Torsdag 22 maj kl 17:00–20:00

Text: Assyriska

kvinnoförbundets ordförande

Zekiye Cansu

Bilder: AssyriaTV och ZC mfl.

22 maj 2025